

BERGEN KOMMUNE

Stygg språkbruk – en felles utfordring!

Temakveld for foresatte ved Kringlebotn skole 16.04.24
Petrin Listou Kvam, Team Skyfritt

Team Skyfritt – hvem er vi?

- Forankret i Plan Skyfritt, vedtatt i Bergen kommune i 2019.
- 6 rådgivere – fire på skolefeltet + to på barnehagefeltet
- Ett av teamene ved Utadrettet Avdeling, Bergen Kompetansenter for Læringsmiljø (BKL)
- Bistår kommunale barnehager og skoler
- Egen tlf.: 408 12 562

SKYFRITT

Plan for inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen

Visjonen i Plan Skyfritt

Vår visjon er at barnehager, skoler og fritidsarenaer skal være inkluderende arenaer der ingen barn og unge skal utsettes for mobbing eller krenkende ord og handlinger, verken fra andre barn og unge eller voksne.

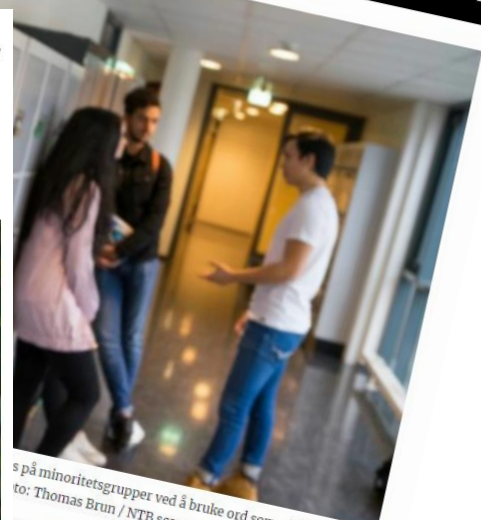

BEKYMRET FOR AT STYGG SPRÅKBRUK
BLANT BARN OG UNGE

Krenkende språkbruk og atferd – et samfunnsproblem eller oppdragerproblem?

oa.no 100

s på minoritetsgrupper ved å bruke ord som «jøde»,
to: Thomas Brun / NTB scanpix)

n tenåringsene, men t!

irkelige problemet er at de negative

Bitch, jævla homo og kvisetryne – nå tar unge selv et oppgjør med «helt vanlig språkbruk»

Da de hørte ordet homo og gay sagt 86 ganger på litt over en time, fikk Pernille Bull-Dahl (15) og Sandra Lorenze Vestnes (15) nok: – Ord som har blitt så normale at ikke engang lærerne reagerer lenger.

Susanne Skjåstad Lysvold
Journalist

Lars-Bjørn Martinsen
Journalist

Publisert 2. nov. 2020 kl. 20:54

Artikkelen er flere år gammel.

Innhold i temakvelden

- **Hva sier elevene om hvordan språket påvirker klassemiljøet?**
  - Fra Redd Barnas rapport om språkbruk på barneskolen
  - «Smakebit» fra Kringlebotn skole

Pause

- **Voksne som rollemodeller**
- **Å fremme en positiv språkkultur**
- samarbeid mellom hjem og skole

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring
Oppl. §9A-2

- Redd Barnas rapport fra 2019
- 850 elever fordelt på 10 skoler i landet
- Elevmedvirkning!
- Opplæringsloven § 1-1
- FNs barnekonvensjon, artikkel 12
- Overordnet del – verdier og prinsipper, grunnskolens lærerplanverk LK20

Summeoppgave

Har språkbruken endret seg
fra da du gikk på skolen?

Gi begrunnelser eller
eksempler!

«Gi oss spilleregler!»

Redd Barna

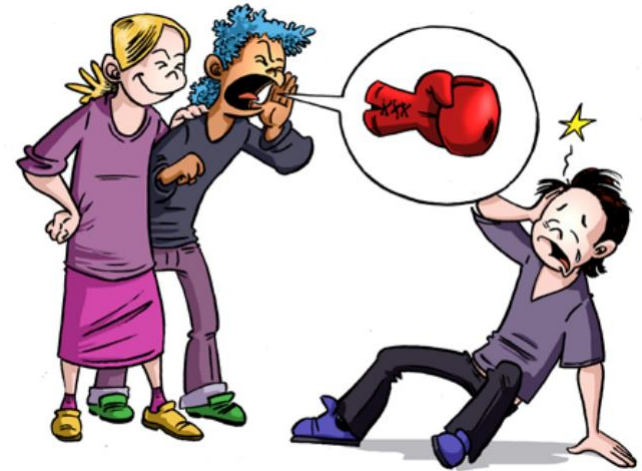
BERGEN
KOMMUNE

Elevene: Gi oss spilleregler!

- **Negative kommentarer og stygg språkbruk** både fra elever og voksne rundt dem påvirker klassemiljøet i stor grad.
- **Skolen og foreldrene må gjøre noe** for å forebygge og hindre stygg språkbruk hos elevene.
- **Involver oss – hør hva vi har å si,** og gi oss muligheten til å påvirke skolehverdagen vår!
- **Funn:**
Skolene må jobbe mer systematisk og forebyggende for å hindre negativ språkkultur.

«Det er ganske stygge ord i klassen som er akseptert av lærere og elever.»
Elev 7. klasse

«Mange banner for å være kule og tøffe seg».

Elev, 5. klasse

«Foreldrene sier imot at vi skal banne, men så banner de skitmye sjøl.»

Elev 7. klasse

«Det har blitt mer vanlig å si stygge ord. Alle prater sånn. Det har nesten blitt en kultur å prate sånn».

Elev, 7. klasse

«Det er få lærere som sier imot. Jeg kjenner bare én lærer som reagerer hver gang når noen banner eller sier stygge ting.»

Elev 7. klasse

Hva er stygg språkbruk på barneskolen i dag?

Tradisjonelle banneord:

Helvete Satan, kor dum du er Jævla
Fuck you bitch Satanist
Jævla idiot Fuck Dæven
Shit Jævlig Dritt Faen
Dra til helvete Satan
Dæven i helvete

- brukt i en viss grad
- ord som 'faen' og 'herregud' lært av foreldre (?), men ikke mest brukt

Ekskludering:

«Du må gå ut av leken.»
«**Du er ikke vennen min.**»

«Vil ikke leke med deg.»

«Ikke bare stå der.» «Jeg liker deg ikke.»

«**Du får ikke være**
«Jeg vil ikke i

«Det kommer kanskje ikke så mange stygge ord. Men det kan komme stygge blikk.»

Elev 5. klasse

- blikking og kroppspråk
- uttalelser i barnegruppa

Kjønnsidentitet og seksuell orientering

Er du gay? Trans
Jævla homotryne Gay
Homse Lesbisk
Homofil Jævla homo Gay shit

- ikke bevisste at ord som gay, lesbe eller homse kan såre
- brukt om noe de ikke liker
- mener de ville visst det hvis noen i klassen er homofil eller lesbisk
- skadelig for elevers selvbylde
- skaper intoleranse for forskjellighet
- oppleves krenkende for dem som har familie eller venner som er skeive

Seksuelt språk og trakassering:

- stor del av barnas ordforråd!
- ikke alltid bevisst ordenes betydning, virkning for mottakerne eller effekt på relasjoner og klassemiljø
- stor økning på 7. trinn
- påvirkning fra eldre søsken eller elever, sosiale medier, You Tube, influencere og utenlandske filmer
- kan virke truende, og kan også politianmeldes
- undersøkelser viser at mange ser porno i tidlig alder

Rasistiske ord:

Pakkis Jævla neger
Svarting Svarte afrikaner
Jævla pakkis
Hvit neger Neger **Nigger**
Kineser **Allah akbar***

- utbredt at barn bruker ord som kategoriserer mennesker etter hudfarge, folkesalg eller religion
- mange oppfatter ikke at dette kan såre eller diskriminere elever de går i samme klasse med
- funn: det må jobbes systematisk i skolen mot fordommer og rasisme
- rasistiske holdninger, ord og handlinger må slås ned på

Flere diskriminerende ord:

CP **Mongo**
Dvergsyndrom Hemma CP-skada lille jævel
Handikappa fyr
Din mongoline faen Har du CP?
Synsforvirret dritt
Dverg CP-skada faen

- lav bevissthet
- forsterker ekskludering og følelsen av å stå utenfor klassefelleskapet
- vanskelig å si fra
- rammer også barn med kronisk sykdom

Utseende, kropp og klær:

Liten
Fleskemage
Stygg Du er så tjukk
Tjukkas Lav
Feitebolle
Du er så liten
Du er feit
Feiting Rumpetryne
Feit Du er stygg
Du er fattig Pell den lille ræva di til helvete

- slitsomt å få kommentarer på eget utseende, klær eller væremåte
- mener de er ment som tull, at det ikke er vondt ment
- forstår ikke så lett at ordene sårer og krenker
- lærerne må hjelpe klassefelleskapet til å ikke akseptere kommentarer om kropp, utseende og klær
- foreldre må støtte opp om gratisprinsippet i skolen!

Andre ord:

Stupid
Rage**
Trash
Du er skada
Walla bror
Er du skutt?
Gå og sleng tissen din over gjerdet
Jeg eide deg*
Narkoman
Drittunge
Nazist
Jeg hater deg
Jævla Judas
Voldtekter
Taper
Din kjøttpølse
Drama queen
Dumass
Drep deg selv
Jævla narko
Mammasønn
Din uteligger
Drittsekk
Pappasønn
Jævla kjøtt hue

Hva hører ansatte at elevene sier på Kringlebotn skole?

FUCK FAEN WHATTHEFUCK
FUCKHAN
PIKK KUK
FUCKERE
HOLDRJEFT
FITTE
NIGGER
HORE
HELVETE
FUCKDE
HELLND
GINGER
NEGER
JÆVEL
BITCH
FUCKYDU
FUCKALLE
KAFÆN
FUCKHUN
SATAN
FUCKDET
FUCKIT
FUCKSKOLEN
WHATTHEHELL
FUCKDEG
DUMMEFÆN
JÆVLANIGGER
JÆVLADRITTUNGE

NEGER

DUERSTYGG

HORE

VILDUSKALDØ

BITCH

FUCKYOU

KAFÆN

SUGNØRENDIN

HELVETE

PIKK

HÅPERDUDØR

SKALDREPEHANMEDKNIV

INGENLIKERDEG

Elevenes syn på hvordan stygg språkbruk utvikles

- Språket blir styggere og tøffere oppover på klassetrinnene.
- Drastisk endring fra slutten av 4. klasse til 5. klasse.
- Elevene påvirkes av eldre elever eller eldre søsken.

«I 1. klasse visste vi ikke om noen stygge ord i det hele tatt.»

Elev 5. klasse

«I 3. klasse var det mange som begynte å si flere stygge ting. Og så ble det veldig mye i 5.»

Elev 5. klasse

«Mange banner for å være kule og tøffe seg.»

Elev 5. klasse

«Det som er negativt med skolen, er at mange banner hvis de blir skremt, eller så gjør de det for å tøffe seg.»

Elev 5. klasse

- Stille aksept blant elevene, vanskelig å si fra.
- Opplevelse av at voksne ikke sier tydelig ifra eller slår ned på negative kommentarer eller stygg språkbruk.
- Mer bruk av smarttelefoner, nettbrett, You Tube, sosiale medier og spill. Tik Tok?
- Opplevelse blant de eldste elevene at foreldre bryr seg mindre om hva de gjør på nett og mobil.
- Overgang til puberteten påvirker språkbruken

«Spesielt når voksne sier stygge ting, tenker vi det er greit å si det selv.»
Elev 5. klasse

«I puberteten kan følelsene gå opp og ned, og vi bli veldig sinte, så da kan vi bli usikre og si mye stygt.»
Elev 7. klasse

Stygg språkbruk – etablert kultur i 6. og 7. klasse

- Gjennomgående funn:
Man begynner alt for sent å jobbe forebyggende mot stygg språkkultur.
- 6. og 7. klasse-elevene mener at det er lite voksne kan gjøre for å endre språkbruken dersom alle i klassen bruker stygge ord og skjellsord.

«Noen synes det er mye enklere å si stygge ord enn gode ord. Det er tøffere å si stygge ord.»

Elev 6. klasse

«Det har blitt mer vanlig å si stygge ord. Alle prater sånn. Det har nesten blitt en kultur å prate sånn.»

Elev 6. klasse

«Me banner så mye at me blir lei av det.»

Elev 7. klasse

«Når jeg sier stygge ting og er i køddemodus, så skjønner folk at jeg bare tuller.»

Elev 7. klasse

Summeoppgave

Diskutér følgende påstander:

- Barn er klokere enn vi tror, de skjønner selv i hvilke situasjoner det er viktig å snakke akseptabelt.
- Voksne forverrer ofte situasjonen ved for mye innblanding.

«Gi foreldrene
konsekvenser hvis de
sier stygge ord.»
Elev 5. klasse

BERGEN
KOMMUNE

Voksne som rollemodeller

Idioter...

«Foreldrene mine banner minst hver dag. Faren min sitter ved PC-en hele tiden og banner hele tiden. Han er ikke noe sammen med oss ungene».

Elev, 3. trinn

«Foreldrene mine sier egentlig ikke noe slemt».

Elev, 5. trinn

«Mamma og pappa må ta meg mer seriøst når de hører at jeg banner. I hvert fall pappa. Fordi han bryr seg nesten ingenting om når jeg banner, eller hva jeg sier».

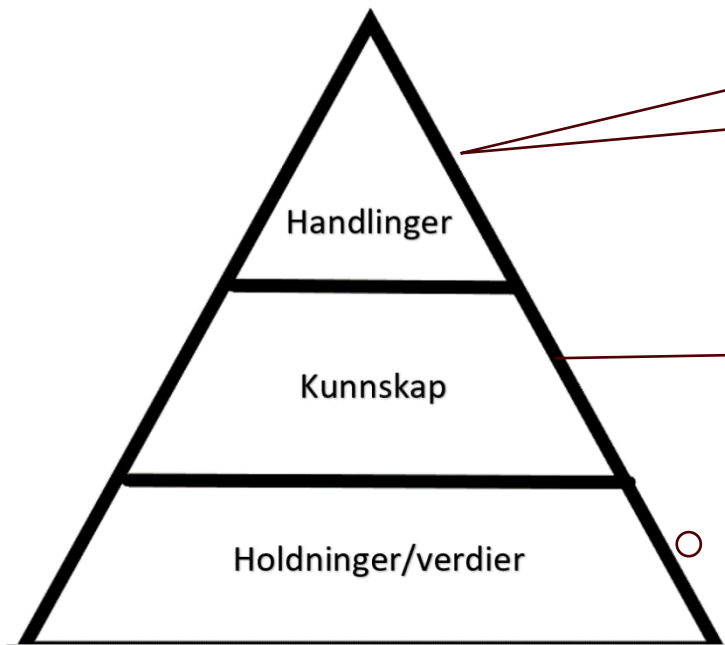
Elev, 7. klasse

«Faren min banner mye. Særlig når han rager».
(her: rage = sint)

Elev, 3. klasse

Hvor begynner vi?

Modell etter Ingrid Lund, 2017

Hva sier og gjør jeg
- som lærer
- som foresatt
i møte med barna?

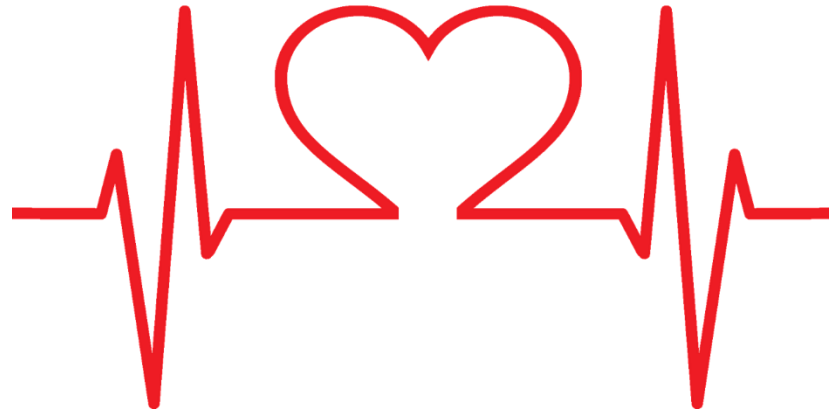
Hva vet jeg om hvordan
relasjoner påvirker barna i deres
oppvekst og læringsmiljø?

Oppvekst
Egen skolegang
Voksenmodeller
Vennskap
Utdanning/yrkeserfaring
Livssyn

Mange ulike relasjoner påvirker barnas hverdag!

- Elev – elev
- Ansatt – elev
- Ansatt – ansatt
- Ansatt – foresatte
- Foresatte – foresatte
- Foresatte – egne barn
- Foresatte – andres barn
- Barn – andres foresatte

Elevene: Foreldre og søsken påvirker...

- ...ved hvordan man snakker til og om hverandre.
- plukker opp banneord og andre uttrykk fra foreldre
- foreldre reagerer når barna banner, men de banner selv, ofte uten å tenke på det eller når de tror at barna ikke hører det.
- noen påpeker at foreldrene deres ikke snakker stygt
- noen søsken tenker ikke at det er negativt at yngre søsken påvirkes
- noen søsken lærer stygge ord og uttrykk til yngre søsken for moro skyld

«Foreldrene mine banner minst hver dag. Faren min sitter ved PC-en hele tiden og banner hele tiden. Han er ikke noe sammen med oss ungene.»

Elev 3. klasse

«Jeg begynte å snakke stygt veldig tidlig, fordi jeg har en eldre søster. Særlig når hun snakker med venner i telefonen.»

Elev 7. klasse

Elevene om foreldrene: Vær gode forbilder!

- Foreldrene har mest ansvar for barnas språkbruk.
- Pass på hvordan dere snakker til og om andre.
- Bli flirene uten
- Snakk
- Spør
- Straff og kjeft hjelper ikke – det fører til mindre samarbeid og dialog med barna.

«Jeg begynte å snakke stygt veldig tidlig, fordi jeg har en eldre søster. Særlig når hun snakker med venner i telefonen.»

Elev 7. klasse

«Snakk med andre voksne om det samme problemet.»

Elev 3. klasse

«Tell til 10 når du er sint, før du begynner å snakke.»

Elev 5. klasse

«Foreldre kan passe på å ikke si så mange stygge ord, og de må passe på at barna vet at det er veldig stygge ord.»

Elev 5. klasse

«Oppfordre barnet ditt til å legge vekk mobilen og heller gå ut.»

Elev 7. klasse

Redd Barna

ROLLEMODELLER MOT MOBBING

Er vi til stede?

BERGEN
KOMMUNE

<https://www.youtube.com/watch?v=7-qQgSiPNRs>

35

Elevene trenger hjelp til å hanskkes med...

«Det er mye kommentarer på utseende og kropp».
Elev, 5. klasse

«Av og til er det bitchblikking. Du kjenner det igjen hvis du ser det. F.eks. hvis jeg kranget med XX, og vi hadde blitt uvenner, så ville jeg når han gikk forbi sett på han på en ekkel måte, så han ble lei seg. Det er bitchblikking. Så går han til kameratene sine og sier at jeg er en bitch».

Elev, 7. klasse

- **Snitching**
- **Blikking**
- **Sosiale medier og mobilbruk**
- **Spill og språkbruk**
- **Kommentarer på kropp, utseende og klær**

Summeoppgave

Diskutér følgende påstand:

- Det er ikke mye foreldre kan gjøre uten at alle er enige.

Psykolog står bak opprop: Krever 16-års aldersgrense på sosiale medier

– Det vi nå utsetter barn for, er vår tids største eksperiment, mener Stavanger-psykolog Eline Fahret Born. – Det kan vi ikke forholde oss passive til.

Publisert: 10. april

Vi utfordrer foresatte:

- Vær gode språklige rollemodeller for barna!
- Bestem deg for å reagere på stygg språkbruk
- øv på å gjøre det!
- Invitèr til å snakke om dårlig språkbruk
- ikke la det bli kjefting..
- **Eksempelets makt har størst effekt!**
- Meld deg på i barnas digitale verden
- og våg å sette grenser!
- Vær gode digitale forbilder!
- Finn en god balanse mellom fysisk lek, spill, samtale og skjermbaserte aktiviteter
- Involvèr dere i samarbeid med skolen og de andre foresatte.
- Let etter **mulighetene** til å skape et sunt og godt fellesskap!

BERGEN
KOMMUNE

Hvordan jobbe med språkbruk i barneskolen?

1

Systematisk og kontinuerlig arbeid

2

Begynn tidlig i barneskolen

3

Jobb for en positiv språkkultur

4

Involver elevene

5

Reager riktig og tidsnok

6

Straff virker mot sin hensikt

7

Styrk nettvettsatsingen i skolen

8

Jobb imot snitch-kultur

9

Vær rettferdig

10

Jobb imot diskriminering og trakassering

11

Antirasistisk arbeid i skolen

12

Involver foreldrene

13

Styrk gratisprinsippet i skolen

14

God seksualitetsundervisning

Kilder og ressurser

- https://www.reddbarna.no/content/uploads/2021/01/Elevs_stemmer_om_trivsel_og_mobbing_Redd_Barna_h%C3%B8y_oppl%C3%B8sning.pdf
- [RB Gi oss spilleregler Redd Barna 2021 BOKMÅL.pdf \(reddbarna.no\)](#)
- https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/rapport_et_skada_bilde_av_hvordan_sex_er_ungdoms_perspektiver_pay_porno.pdf/
- <https://www.barnevakten.no/stygg-sprakbruk-normaliseres/>
- <https://www.barnevakten.no/korrigere-barnas-spilling/>
- <https://www.barnevakten.no/hvordan-handtere-hatprat/>
- <https://www.barnevakten.no/sjekkliste-ved-sosiale-medier/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=uAwvndRke2g> er det greit å kalle noen hore?
Verdiverkstedet
- <https://www.youtube.com/watch?v=L6hPal61pHs> om snitching
- <https://www.livetogsann.no/1-7-trinn/for-heimane/temamoter-for-ulike-trinn/4-trinn-trygg-pa-nett/>

